

Hämeenkyrö

Raportti sopeuttamishjelman toteutumisesta 2022-2024

Hallitus 12.5.2025
Valtuusto 26.5.2025

Sisällys

Sopeuttamisohjelmapäätös	2
Sopeuttamisohjelmataulukon raportointi.....	3
Henkilöstövähennys.....	3
Sopeuttamisohjelmataulukko.....	4
Palvelualuekohtaiset nostot koko kaudesta.....	5
Hallintopalvelut	5
Sivistyspalvelut.....	5
Elinympäristöpalvelut.....	6
Muita huomioita ja johtopäätökset.....	6
Alkuperäinen sopeuttamisohjelma.....	8
Yhteenveto 2022-2024, toteuma verrattuna alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan	10
Koko sopeuttamisohjelman toteutumisen selostukset.....	13
Sopeuttamisohjelman toteutuminen 2022.....	17
Sopeuttamisohjelman toteutuminen 2023.....	26
Sopeuttamisohjelman toteutuminen 2024.....	32

Sopeuttamisohjelmapäätös

Valtuusto päätti 27.9.2021 sopeuttamisohjelman laadinnan aloittamisesta. Talouden sopeuttamisprosessi päätettiin toteuttaa konsultin tuella ja ohjausryhmän johdolla.

Valtuusto valitsi sopeutusohjelman tekoa johtamaan ohjausryhmän, johon kuuluivat

- valtuuston puheenjohtajisto
- hallituksen puheenjohtajisto
- hallituksen jäsenet Päivi Hiltunen ja Raija Westergård
- kunnanjohtaja, palvelujohtajat ja henkilöstöpäällikkö
- ryhmä valitsi puheenjohtajan keskuudestaan
- ryhmän sihteerinä oli taloussuunnittelija

Tavoitteena oli valmistella valtuuston hyväksyttäväksi Hämeenkyrön talouden sopeutuspaketti, joka sisältää konkreettiset euroiksi lasketut aikataulutetut toimenpiteet ja keinot, millä Hämeenkyrön kunnan talous voidaan oikaista asetetun tavoitteen mukaiseksi ja jonka valtuusto hyväksyy kerralla. Toimenpidesuunnitelma sisältäisi toiminta-analyysiä, haastatteluja, ohjausryhmätyöskentelyä ja väliraportointia.

Talous- ja hallintojohtaja valitsi sopeuttamisohjelman laadinnan konsultiksi FCG Finnish Consulting Group. Konsulttina toimi Eero Laesterä.

Valtuusto päätti sopeuttamisohjelman hyväksymisestä 21.2.2022

Päätöksessään valtuusto

1. merkitsi tiedokseen FCG raportin sopeuttamisohjelman laatimisesta
2. hyväksyi sopeuttamisohjelman 14.2.2022 täsmennetyssä muodossa. Siinä osoitettujen keinojen avulla taloussuunnitelmaa 2022 korjataan yhteensä 2.893.000 eurolla vuosien 2022-2024 aikana, josta vuodelle 2022 kohdistuu 610.500 euroa.
3. totesi, että hyväksymispäätöksestä seuraa kuntalain 39 § perusteella hallitukselle ja lautakunnille tehtävä täytäntöönpanna yksityiskohtaisesti tarkentaen sopeuttamisohjelman keinot ja niiden eurovaikutukset palvelualueilla niin, että syntyy 2.893.000 euron kokonaisvaikutus ja aikaansaadaan 30 henkilötyövuoden vähennys vuosien

2022-2024 aikana.

4. antoi hallitukselle tehtäväksi valmistella sopeuttamisohjelma huomioon ottaen muutostalousarvion 2022 ja muutostaloussuunnitelman 2023-2024 seuraavaan valtuuston kokoukseen mennessä.

Sopeuttamisohjelman täytäntöönpanoon liittyen hallitus totesi

- sopeuttamisohjelman päätös esiopetuksesta ja täydentävästä varhaiskasvatuksesta on Kyröskoskella toteutettavissa kahdella ryhmällä, yksityisen tiloissa ja koulun tiloihin perustettavassa ryhmässä
- maaliskuussa sivistyslautakunta päättää järjestämispaikasta ja käytännön toteuttamisavasta
- koulun tiloissa aloittava uuden ryhmän toteutuminen tarvitsee enintään kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, jotka vakanssit hallitus varautuu perustamaan, sopeuttamisohjelman eurovähennysten lisäksi tulee tästä lisäkustannusta enintään 70 000 euroa
- Kyröskosken esiopetusikäiset lapset voivat osallistua kunnan järjestämään tai yksityisen järjestämään toimintaan.

Valtuusto hyväksyi esityksen kuuden äänestyksen jälkeen yhdellä muutoksella. Sopeuttamisohjelmaan lisättiin teksti "Sopeuttamisohjelma ei saa heikentää koulunkäynninohjaajien tarjoamaa tukea sitä tarvitseville perusopetuksen puolella".

Valtuuston päättämät muutostalousarviot tehtiin ja hyväksyttiin määräajassa.

Sopeuttamisohjelmataulukon raportointi

Sopeuttamisohjelma tehtiin taulukkomuotoon ja sitä taulukkoa on seurattu ohjelman toteutumisen raportoinnissa. Sopeuttamisohjelman toteutumista on raportoitu osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksissä. Vuoden 2024 tilinpäätökseen ei laitettu sopeuttamisohjelman toteutumisraporttia, koska laadittiin tämä erillinen raportti.

Henkilöstövähennys

Sopeuttamisohjelman hyväksymispäätöksen yhteydessä valtuusto totesi, että aikaansaadaan 30 henkilötyövuoden vähennys sopeuttamisohjelmakauden aikana.

Verrattuna tilannetta 2022 (1.1.2022) ja 2024 (31.12.2024) henkilöstömäärä on muuttunut seuraavasti:

- Vakituisten määrä on vähentynyt 13 henkilöä.
- Osa-aikaista työtä teki vuonna 2024 neljä henkilöä enemmän kuin vuonna 2022.
- Vakituisten ja määräaikaisten (sis. sijaiset) HTV (henkilötyövuosi) on vähentynyt 7,89 HTV
- jos lasketaan mukaan kaikki muutkin niin HTV on vähentynyt 12,4 HTV.

Sopeuttamisohjelman tavoitetta henkilötyövuosien vähentämisestä ei saavutettu. Toteutumisprosentti 7,89 HTV:n mukaan oli 26,3 ja 12,4 HTV:n mukaan 41,3.

Sopeuttamisohjelmataulukko

Yhteenvetotaulukkoon on koottu sopeuttamisohjelman koko ajan toteutuminen. Pohjana on alkuperäinen sopeuttamisohjelma. Vuosien varrella siihen tehtiin muutoksia kunkin vuoden talousarviossa. Tässä yhteenvetotaulukossa halutaan kuitenkin raportoida alkuperäisen ohjelman toteutuminen.

Kunkin kohteen toteutumisen eurot on laitettu niin, että maksimi toteutumismäärä on sopeutusohjelman eurojen määrä. Vaikka menosäästöä olisi saavutettu tai tuloja lisätty sopeuttamisohjelmaa enemmän, niin toteutusprosentti on enimmillään 100.

Jos jokin kohde ei toteutunut sinä vuonna, kun se oli ohjelmaan merkitty, niin sitä ei siirretty eteenpäin seuraavalle vuodelle.

Sopeuttamisohjelman vuosina 2022-2023 on tilinpäätökseen tehty tarkka laskelman ohjelman toteutumisesta. Vuodesta 2024 on tehty samanlainen laskelma. Nämä raportit on koottu tämän asiakirjan loppuun vuosijärjestyksessä. Vuosittaisissa toteutumisissa voi olla eri luku verrattuna yhteenvetotaulukkoon. Vuosittainen näkökulma oli erilainen kuin koko ohjelman raportointinäkökulma. Luvut ovat oikeita, mutta eri näkökulmasta. Yhteenvetoraportin tarkoitus on raportoida koko sopeutuskauden toteutuminen niin, että maksimi toteutuminen olisi 100 %.

Koko sopeuttamisohjelman toteutumisprosentti on 69.

Yhteenvetotaulukko ja vuosittaiset taulukot ovat tämän raportin tekstiosan jälkeen peräkkäin.

Palvelualuekohtaiset nostot koko kaudesta

Hallintopalvelut

Hallintopalvelujen isoin sopeutusasia oli kiinteistöveroselvitys ja sen myötä kunnalle tulevat kiinteistöverojen lisätulot.

Kiinteistöveroselvityksestä on ollut kuluja vuoden 2025 loppuun mennessä 715 400 euroa. Tuoton laskeminen ei onnistu eurolleen. Kiinteistöverotuottoihin sisältyy myös muita muutoksia kuin selvityksestä aiheutuvat. Selvitystä tekevän konsultin laskemat tuotot vuoden 2026 loppuun mennessä on 510 000 euroa. Vuosittainen lisätuotto on 220 000 euroa. Kiinteistöveroselvitys on siten maksanut kulunsa vuoden 2027 aikana.

Jos katsoo menneitä kiinteistöverotuottoja ja tuleville vuosille konsultin arvioimia tuottoja, niin muutos vuoteen 2027 on 1,5 milj. euroa. Tällä tavalla laskien kiinteistöveroselvitys on maksanut kulunsa vuoden 2026 aikana.

Joka tapauksessa selvitys on kannattanut tehdä. Alun perin sopeuttamisohjelmaa tehneen konsultin arvioima kulu 200 000 euroa oli reilusti alakanttiin, mutta myös tulot olivat alakanttiin.

Sivistyspalvelut

Merkittävimmät muutokset sivistyspalveluissa koskivat esiopetusta ja kansalaisopistoa. Esiopetuksen siirto perusopetuksen vastuualueelta varhaiskasvatukseen mahdollisti yhdeksän määräaikaisten koulunkäynninohjaajan vähentämisen, kun esiopetusta täydentävästä kerhotoiminnasta voitiin luopua. Kansalaisopiston toiminta siirrettiin Sastamalan koulutuskuntayhtymä Saskyn hoidettavaksi. Siirron myötä neljä henkeä siirtyi liikkeenluovutuksen yhteydessä Petäjäopistoon, tuntimäärä pysyi samana, mutta Hämeenkyrön maksama kuntaosuus on noin puolet vanhoista toimintakuluista. Elämänlaatupalveluissa/vapaa-aikapalveluissa esihenkilöiden määrä väheni kolmesta kahteen henkilöön.

Muita toteutettuja toimia olivat yhden päiväkodin johtajan irtisanominen. Kirjastoauto laitettiin myyntiin, ja kirjastosta siirtyi yksi kirjastovirkailija muihin tehtäviin. Kirjaston aineistomäärärahasta vähennettiin 10 000 euroa yhden vuoden ajaksi.

Sopeutusohjelmassa mainitut oppilasmäärän vähenemistä seuraavat muutokset eivät ehtineet toteutua ohjelman toiminta-aikana, vaan vasta syksystä 2025 alkaen. Samoin ohjelmassa mainittu johtava rehtori -malli perusopetuksessa korvattiin kokeiluvuosien jälkeen uudella organisaatiomuutoksella 2025.

Elinympäristöpalvelut

Elinympäristöpalvelujen sopeuttamiselle oli asetettu suuret tuotto-odotukset tonttikaupalle ja rakennusoikeuden myynnille, millä ei ollut edellytyksiä toteutua rakennusalaista johtuneen matalasuhdanteen vuoksi. Hollitien alueen kaavoitustilanne on käynnistynyt vasta vuoden 2024 aikana viitesuunnittelulla, mikä toimii pohja-aineistona asemakaavan uudistamiselle ja jatkossa alueen rakennusoikeuden myynnille.

Tilapalveluissa ja ateria- ja puhtauspalveluissa jätettiin täyttämättä yhteensä kaksi vakanssia ja kunnalle tarpeettomana kiinteistönä myytiin Pikkusilta 52 000 eurolla, jolloin myös ylläpitokulut poistuivat kunnalta. Lämpötilojen laskua toteutettiin joissakin palvelukiinteistöissä, mutta energian hintojen nousun vuoksi tavoitesäästö ei toteutunut.

Tuottojen osalta hyvinvointialueen vuokratuotot näkyvät positiivisena ja myös onnistuttiin nostamaan vesihuoltolaitoksen perusmaksuja. Hämeenkyrönväylän korvauksia maksettiin kunnalle, mutta niistä olivat tulosvaikutteisia vain voitto-osuudet ja korkotulot, yhteensä noin 242 000 euroa.

Muita huomioita ja johtopäätökset

Sopeuttamisohjelman toteutumisprosentti oli 69 koko kaudelta. Se on hyvä prosentti tämänkaltaisen ohjelman toteutumiselle kolmen vuoden aikana. Toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja ohjelman loppuaikana tilanne oli erilainen kuin ohjelman ensimmäisenä vuotena.

Sopeuttamisohjelman olemassaolo helpotti talousarvioiden tekoa, sillä muutokset oli jo päätetty valmiiksi sopeuttamisohjelmassa.

Sopeuttamisohjelmalla ei saatu kunnan taloutta vakautettua pidemmälle ajalle. Ohjelman avulla saatiin kehitystä aikaiseksi, sillä se vauhditti uudistusten tekemistä. Suurin ohjelman heikkous oli yliarvioitujen tulot.

Hyvinvointialueen toiminnan aloitus muutti kunnan toiminnan volyymin ja monta asiaa myös kunnan osalta. Isoin asia oli se, että kunta vuokrasi entiset perusturvapalveluiden käytössä olleet tilat hyvinvointialueelle. Tilojen vuokrat määräytyivät asetuksen mukaisina. Kunta sai vuokratuloja reilusti enemmän, kuin tilojen kulut käyttötaloudessa olivat. Tämä tulo käytettiin menojen katteeksi koko kunnan toiminnassa. Lisääntyneiden vuokratulojen osalta sopeuttamisohjelma toteutui reilusti yli arvion, mutta muutos on vain kolmen vuoden mittainen.

Nyt ollaan tilanteessa, että sopeuttamisohjelman vuodet ovat ohi ja on siirrytty vakauttamisen vuosiin. Vakauttamisen tarve on suuruusluokaltaan sama kuin oli sopeuttamisen tarve sopeuttamisohjelmassa.

Tilanne on nyt vaikeampi kuin sopeuttamisohjelmaa tehtäessä, sillä sopeuttamisohjelman myötä tehtiin jo monta asiaa eli jäljelle jääviä keinoja on vähemmän.

Jälkikäteen voi todeta, että sopeuttamisohjelmaa olisi kannattanut päivittää niin, että se olisi ollut vuoden 2025 talousarvion laadinnan pohja. Erityisesti hyvinvointialueen vuokratulojen osalta olisi pitänyt jättää käyttämättä ylimääräinen tulo. Nyt kun se käytettiin menojen katteeksi, niin tämä karsinta on vielä edessä.

Alkuperäinen sopeuttamisohjelma

Sopeuttamisohjelma hyväksyttiin tällaisena

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet		2022	2023	2024
Hallintopalvelut ja koko kuntaa koskevat asiat				
Hallinto- ja toimistopalvelut	Hallinnon tukipalvelutiimin perustaminen sote-uudistuksen yhteydessä, keskitetyt toimistopalvelut	0	50 000	100 000
	Osallistuvan budjetoinnin raha pois	10 000	0	0
Kiinteistöverot	Kiinteistöveroselvitys kiinteistöveropohjan kasvattamiseksi, lopullinen lisätulovaikutus 300.000 - 400.000 €/v.	-100 000	0	100 000
	Vuokratulojen lisääminen	0	465 000	0
Vuokramenojen vähentäminen ja vuokratulojen kasvaminen ja kasvattaminen	Vuokrat, menojen vähentäminen	0	35 000	0
Työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentäminen	Kelan sakkomaksujen alentaminen tasolle 36 €/asukas	50 000	50 000	0
		-40 000	600 000	200 000
Sivistys, opetus ja kulttuuri				
Varhaiskasvatus	Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos	15 000	15 000	0
	Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20h/viikko	63 000	0	0
	Lasten alenemasta ja päivähoidon käytön muutoksesta joh- tuva henkilöstön tarpeen muutos	0	0	30 000
Esiopetus	Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	145 000	145 000	30 000
Perusopetus	Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaaminen	12 500	17 500	50 000
Kirjasto		25 000	10 000	-10 000
	Kirjaston henkilöstömäärä, aukioloajat?	0	40 000	0
Kansalaisopisto	Sasky-ratkaisun vaikutus	0	0	20 000
		260 500	227 500	120 000
Perusturva				
	Lastensuojelun palveluiden menojen vähentäminen	50 000	0	0
	Vammaispalveluiden ostojen vähentäminen	50 000	0	0
	Sosiaalityöntekijän vakanssin muuttaminen sosiaalihoajaan vakanssiksi	10 000	0	0

	Keskusvaraston ja hoitotarvikejakelun prosessin tehostaminen	20 000	0	0
		130 000		
Elinympäristöpalvelut				
Tontit	Tonttikauppa - vaikutus toimintakatteeseen	40 000	100 000	340 000
	Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot	200 000	250 000	0
Ateria- ja puhtauspalvelut	Ateria- ja puhtauspalveluissa ei täytetä vapautuvia vakansseja.	0	55 000	30 000
	Lämpötilan laskeminen palvelurakennuksissa yhdellä asteella	10 000	70 000	30 000
Tilapalvelut	Lupapalveluiden taksat tarkistetaan	0	8 000	7 000
Lupapalvelut	Uusitaan valaistusta led-valoilla toimivaksi. Valojen säätö tulee mahdolliseksi.	0	10 000	10 000
Katuvalaistus	Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan vastaamaan lainsäädännön vaatimusta. Erityisesti perusmaksua korotetaan.	10 000	25 000	0
Vesilaitos		260 000	518 000	417 000
	YHT.	610 500	1 345 500	737 000
Demokratia				
		7 500	3 000	0
		618 000	1 348 500	737 000

Yhteenveto 2022-2024, toteuma verrattuna alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan

		2022		2023		2024		yhteensä	
		alkup. sop.- ohjelma	toteutuma	alkup. sop.- ohjelma	toteutuma	alkup. sop.- ohjelma	toteutuma	alkup. sop.- ohjelma	toteutuma
Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet		2022	2022	2023	2023	2024	2024	yhteensä	yhteensä
Hallintopalvelut ja koko kuntaa koskevat asiat									
Hallinto- ja toimistopalvelut	Hallinnon tukipalvelutiimin perustaminen sote-uudistuksen yhteydessä, keskitetyt toimistopalvelut	0		50 000	0	100 000	0	150 000	0
	Osallistuvan budjetoinnin raha pois	10 000	10 000	0		0		10 000	10 000
Kiinteistöverot	Kiinteistöveroselvitys kiinteistöveropohjan kasvattamiseksi, lopullinen lisätuloaikutus 300.000 - 400.000 €/v.	-100 000	-40 000	0	0	100 000	0	0	-40 000
		-90 000	-30 000	50 000	0	200 000	0	160 000	-30 000
Sivistys, opetus ja kulttuuri									
Varhaiskasvatus	Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos	15 000	0	15 000	15 000	0		30 000	15 000
	Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20h/viikko	63 000	26 000	0	17 000	0		63 000	43 000
	Lasten määrän alenemasta ja päivähoidon käytön muutoksesta johtuva henkilöstön tarpeen muutos	0		0		30 000	0	30 000	0
Esiopetus	Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	145 000	145 000	145 000	145 000	30 000	30 000	320 000	320 000

Perusopetus	Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaa-	12 500	12 500	17 500	17 500	50 000	12 700	80 000	42 700
Kirjasto	minen Kirjastoautopalvelujen lopettaminen, aineistomääräraha	25 000	20 200	10 000	10 000	-10 000	0	25 000	30 200
Kansalaisopisto	Kirjaston henkilöstömäärä, aukiolo- ajat?	0		40 000	40 000	0		40 000	40 000
	Sasky-ratkaisun vaikutus	0		0		20 000	20 000	20 000	20 000
	Perhepalveluiden ja sote jälkeisen ajan toimenkuvajärjestely	0		0	-11 000	0		0	-11 000
Perusturva		260 500	203 700	227 500	233 500	120 000	62 700	608 000	499 900
	Lastensuojelun palveluiden menojen vähentäminen	50 000	50 000	0		0		50 000	50 000
	Vammaispalveluiden ostojen vähen- täminen	50 000	50 000	0		0		50 000	50 000
	Sosiaalityöntekijän vakanssin muutta- minen sosiaaliohjaajan vakanssiksi	10 000	10 000	0		0		10 000	10 000
	Keskusvaraston ja hoitotarvikejakelun prosessin tehostaminen	20 000	20 000	0		0		20 000	20 000
Elinympäristöpalvelut		130 000	130 000	0	0	0	0	130 000	130 000
Tontit	Tonttikauppa - vaikutus toimintakat- teeseen	40 000	40 000	100 000	82 600	340 000	198 069	480 000	320 669
	Rakennusoikeuden myyntimahdolli- suudet ja Hämeenkyrönväylän tie- pohjan korvaustulot	200 000	0	250 000	241 600	0	0	450 000	241 600
Ateria- ja puhtaus- palvelut	Ateria- ja puhtauspalveluissa ei täy- tetä vapautuvia vakansseja.	0		55 000	30 000	30 000	30 000	85 000	60 000
	Henkilökuntaruokailun järjestämi- sestä luopuminen	0		0	25 000			0	25 000
Tilapalvelut	Lämpötilan laskeminen palveluraken- nuksissa yhdellä asteella	10 000	0	70 000	0	30 000	0	110 000	0

Vuokramenojen vähentäminen ja vuokratulojen kasvaminen ja kasvattaminen Lupapalvelut	Kiinteistöjen myynti, ylläpitokulujen poistaminen	0		0	30 000	0		0	30 000
	Henkilöstövaikutus	0		0	30 000	0	30 000	0	60 000
	Vuokratulojen lisääminen	0		465 000	465 000	0		465 000	465 000
	Vuokrat, menojen vähentäminen	0		35 000	0	0		35 000	0
Katuvalaistus Työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentäminen	Lupapalveluiden taksat tarkistetaan	0		8 000	0	7 000	0	15 000	0
	Uusitaan valaistusta led-valoilla toimivaksi. Valojen säätö tulee mahdolliseksi.	0		10 000	10 000	10 000	5 000	20 000	15 000
	Kelan sakkomaksujen alentaminen tasolle 36 €/asukas	50 000		50 000	0	0		100 000	0
	Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan vastaamaan lainsäädännön vaatimusta. Erityisesti perusmaksua korotetaan.	10 000	10 000	25 000	16 319	0		35 000	26 319
Vesilaitos		310 000	50 000	1 068 000	930 519	417 000	263 069	1 795 000	1 243 588
	YHT.	610 500	353 700	1 345 500	1 164 019	737 000	325 769	2 693 000	1 843 488
Demokratia		7 500	5 700	3 000	3 000	0	0	10 500	8 700
	YHTEENSÄ	618 000	359 400	1 348 500	1 167 019	737 000	325 769	2 703 500	1 852 188
	toteuma% vrt. alkuperäinen sopeutusohjelmaan	58,2		86,5		44,2		68,5	

Koko sopeuttamisohjelman toteutumisen selostukset

	Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet	2022	2023	2024		lisätiedot
Hallintopalvelut ja koko kuntaa koskevat asiat						
Hallinto- ja toimistopalvelut	Hallinnon tukipalvelutiimin perustaminen sote-uudistuksen yhteydessä, keskitetyt toimistopalvelut	0	50 000	100 000	Ei toteutunut	Eurosäästöä ei voinut kohdentaa millekään palvelualueelle. Tukipalvelutiimistä tehtiin hallitukselle erillinen selvitys. Hallitus totesi asian loppuun käsitellyksi ja sopeuttamisohjelman säästö-tavoite toteutetaan nykyisen organisaation puitteissa sopeuttamisohjelmassa mainittua aikataulua pidemmällä ajalla hallitusti. Pieni osa säästöstä on jo toteutunut.
	Osallistuvan budjetoinnin raha pois	10 000	0	0	Toteutui	
Kiinteistöverot	Kiinteistöveroselvitys kiinteistöveropohjan kasvattamiseksi, lopullinen lisätulo-vaikutus 300.000 - 400.000 €/v.	-100 000	0	100 000	Toteutui	Selvitystä ei saatu tehdyksi sopeuttamisohjelman toteuttamisen aikataulussa. Viimeinen osa jäi vuodelle 2025. Lopullinen tuottolaskelma voidaan tehdä vasta vuonna 2026. Menot olivat sopeuttamisohjelmassa mainittua suuremmat. Selvitys kannatti tehdä, sillä verotulojen lisäys ylittää siihen kuluneet kulut vuoden 2026 jälkeen.
	Vuokratulojen lisääminen	0	465 000	0	Toteutui	Sote-vuokrat toteutuivat ennakoitua suurempana
Vuokramenojen vähentäminen ja vuokratulojen kasvaminen ja kasvattaminen	Vuokrat, menojen vähentäminen	0	35 000	0	Ei toteutunut	Epärealistinen alkuperäinen tavoite

Työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentäminen	Kelan sakkomaksujen alentaminen tasolle 36 €/asukas	50 000	50 000	0	Ei toteutunut	
		-40 000	600 000	200 000		
Sivistys, opetus ja kulttuuri						
Varhaiskasvatus	Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos	15 000	15 000	0	Toteutui	Yhden päiväkodin johtajan irtisanomisen nettovaikutus näkyy edelleen talousarvion henkilöstökuluissa
	Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20h/viikko	63 000	0	0	Toteutui osittain	Toiminnan muutos tehtiin, mutta vaikutus tuloihin hävinnyt lakisääteisten maksumuutosten myötä.
	Lasten määrän alenemasta ja päivähoidon käytön muutoksesta johtuva henkilöstön tarpeen muutos	0	0	30 000	Ei toteutunut	
Esiopetus	Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	145 000	145 000	30 000	Toteutui	
Perusopetus	Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaaminen	12 500	17 500	50 000	Toteutui osittain	
Kirjasto	Aineistomäärärahan vähennys ta 2023, palautus ta 2024	25 000	10 000	-10 000	Toteutui	
	Kirjaston henkilöstömäärä, aukioloajat?	0	40 000	0	Toteutui	Yhden kirjastovirkailijan siirto toisiin tehtäviin vaikuttaa edelleen kirjaston henkilöstökuluissa
Kansalaisopisto	Sasky-ratkaisun vaikutus	0	0	20 000	Toteutui	
		260 500	227 500	120 000		
Perusturva						
	Lastensuojelun palveluiden menojen vähentäminen	50 000	0	0	Toteutui	Palveluiden ostot tilinpäätöksessä n. 1 milj. euroa. 50 000 euron menovähennystavoite ylittyi 225 000 eurolla.

	Vammaispalveluiden ostojen vähentäminen	50 000	0	0	Toteutui	Vammaispalveluiden ostot tilinpäätöksessä n. 1,5 milj. euroa. 50 000 euron menovähennystavoite ylittyi 18 000 eurolla.
	Sosiaalityöntekijän vakanssin muuttaminen sosiaaliohjajan vakanssiksi	10 000	0	0	Toteutui	
	Keskusvaraston ja hoitotarvikjakelun prosessin tehostaminen	20 000	0	0	Toteutui	Varaston kiertonopeus kasvoi, jonka seurauksena varaston arvo väheni. Varaston arvo 31.12. oli 24 000 euroa. Varaston arvo väheni edellisestä vuodenvaihteesta 40 000 euroa.
		130 000				
Elinympäristöpalvelut						
Tontit	Tonttikauppa - vaikutus toimintakatteeseen	40 000	100 000	340 000	Toteutui osittain	
	Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot	200 000	250 000	0	Ei toteutunut	Epärealistinen alkuperäinen tavoite.
Ateria- ja puhtauspalvelut	Ateria- ja puhtauspalveluissa ei täytetä vapautuvia vakansseja.	0	55 000	30 000	Toteutui	
Tilapalvelut	Lämpötilan laskeminen palvelurakennuksissa yhdellä asteella	10 000	70 000	30 000	Ei toteutunut	Energianhintojen rajun nousun vuoksi ei toteutunut.
Lupapalvelut	Lupapalveluiden taksat tarkistetaan	0	8 000	7 000	Ei toteutunut	Rakentamislain muutoksen myötä rakennusvalvonnan taksat päivitettiin Elinympäristölautakunta 10.12.2024 §122. Päivitys piti tehdä jo aiemmin vuonna 2024, mutta uuteen rakennusjärjestykseen liittynyt kuntaliiton malli saatiin vasta loppuvuodesta. Rakentamisan suhdanteet laskivat ja rakentaminen pysähtyi. Maankäytön- ja mittauspalveluiden maksut päivitettiin 5.11.2024 §106.

Katuvalaistus	Uusitaan valaistusta led-valoilla toimivaksi. Valojen säätö tulee mahdolliseksi.	0	10 000	10 000	Toteutui osittain	
Vesilaitos	Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan vastaamaan lain-säädännön vaatimusta. Erityisesti perusmaksua korotetaan.	10 000	25 000	0	Toteutui osittain	
		260 000	518 000	417 000		
	YHT.	610 500	1 345 500	737 000		
Demokratia		7 500	3 000	0		
		618 000	1 348 500	737 000		

Sopeuttamisohjelman toteutuminen 2022

(tämä osa on suoraan vuoden 2022 tilinpäätöksestä)

Sopeuttamisohjelman raportointi tehdään yhteenvetotaulukkomuodossa. Tähän on koottu kaikki vuodelle 2022 kuuluvat sopeuttamisohjelman kohteet ja kerrottu, kuinka sopeuttaminen on toteutunut. Tässä taulukossa seurataan vain sopeuttamisohjelman toteuttamista, ei talousarvion toteutumista muuten.

Jokaiseen keinoon on kirjoitettu toteutui / toteutui osittain / tai ei toteutunut. Jos toteutus siirtyi tuleville vuosille, se mainitaan, mutta ei selosteta tarkemmin, koska asia ei koske vuotta 2022. Sopeuttamisohjelman tulevien vuosien toteutuminen selostetaan osavuositarkastuksissa ja tulevaisissa tilinpäätöksissä. Sopeuttamisohjelman toteutumista on selostettu lisää palvelualueiden omissa osuuksissa.

Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma tarkoittaa tässä valtuuston muutostalousarviossa tekemiä päätöksiä vuoden aikana, esim. vuodelta 2022 otettiin pari kohdetta jo vuodelle 2023, yksi jaettiin kahdelle vuodelle ja yhden toteutumattomuus tiedettiin jo muutostalousarviossa.

Sopeuttamisohjelman päätöksessä valtuustossa helmikuussa oli vuoden 2022 sopeutuskohteiden yhteenlasketuksi summaksi mainittu 610 500 euroa. Tästä yhteenlaskusummasta puuttui ohjelmassa mainitut demokratiaan liittyvät kulut eli valtuuston kokous ilman kokouspalkkiota 5 500 euroa ja etäkokousmallin toteutus 2 000 euroa, yhteensä 7 500 euroa. Oikea sopeuttamisohjelman alkuperäinen tavoiteluku on 618 000 euroa.

Ohjeet sopeuttamistaulukon lukemiseen:

- sarake 1, sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet
 - tähän on listattu kaikki sopeuttamisohjelmassa vuodelle 2022 kuuluvat kohteet
- sarake 2, alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa
 - tässä sarakeessa on alkuperäisen sopeuttamisohjelmaan kuuluvien kohteiden eurotavoitteet
- sarake 3, vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa
 - tässä sarakeessa on muutostalousarvioissa tehty muutokset, tämän sarakkeen luvuista on tullut muutosten myötä sopeuttamisohjelmasta vuoden 2022 aikana seurattava versio
- sarake 4, sopeutuksen toteutuminen, euroa
 - tässä sarakeessa on toteutuneet eurot sopeuttamisohjelmaan verrattuna, ei siis aiheeseen liittyvä tilinpäätöksessä oleva toteumaluku
- sarake 5, eurotavoitteen toteutuminen

- toteutui/toteutui osittain/ei toteutunut tarkoittaa tässä sopeuttamisohjelman eurotavoitteen saavuttamista
- sarake 6, toteuma% vrt. alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan
 - sopeuttamisohjelman toteuma verrattuna alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan, eli verrataan sarakkeita 2 vrt. 4
- sarake 7, toteuma% vrt. vuoden aikana muutettuun sopeuttamisohjelmaan
 - sopeuttamisohjelman toteuma verrattuna muutettuun sopeuttamisohjelmaan, eli verrataan sarakkeita 3 vrt. 4
- sarake 8, asian eteneminen
 - tässä sarakkeessa on esitetty lisätietoja sekä joissain tapauksissa aiheeseen liittyvä tilinpäätöksessä oleva toteumaluku

1	2	3	4	5	6	7	8
Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurotavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muut. sop.ohj.	Asian eteneminen
Demokratia							
Luottamushenkilöiden lehti-ilaukset				Toteutui			Kuntalehden tilaus lakkautettiin 1.9.2022. Oli sopeuttamisohjelmassa vuodella 2023. Eurosäästö 2 600 euroa.
Luottamushenkilöt kokoontuvat yhden kokouksen ilman palkkiota	5 500	5 500	5 500	Toteutui			Kesäkuun valtuusto kokoontui ilman kokouspalkkioita.
Valtuuston koon pienentäminen				Toteutuu			Syyskuun valtuusto päätti valtuuston kooksi 31 valtuutettua. Muutos tulee voimaan seuraavaan valtuustokauden alusta.
Etäkokousmalli	2 000	2 000	200	Toteutui osittain			Kokoukset toteutuivat pääasiassa läsnäolokokouksina. Säästötavoite toteutui osittain. Säästö tulisi matka- ja tarjoilukuluista.
Hallintopalvelut							
Osallistuvan budjetoinnin raha pois	10 000	10 000	10 000	Toteutui			Määräraha poistettiin ensimmäisessä muutos-talousarviossa.
YHT.	17 500	17 500	15 700		89,7	89,7	

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Euro-tavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muut. sop.ohj.	Asian eteneminen
Perusturvapalvelut							
Lastensuojelun palveluiden menojen vähentäminen	50 000	50 000	50 000	Toteutui yli tavoitteen			Palveluiden ostot tilinpäätöksessä n. 1 milj. euroa. 50 000 euron menovähennystavoite ylittyi 225 000 eurolla.
Vammaispalveluiden ostojen vähentäminen	50 000	50 000	50 000	Toteutui yli tavoitteen			Vammaispalveluiden ostot tilinpäätöksessä n. 1,5 milj. euroa. 50 000 euron menovähennystavoite ylittyi 18 000 eurolla.
Sosiaalityöntekijän vakanssin muuttaminen sosiaaliohjaajan vakanssiksi	10 000	10 000	10 000	Toteutui			
Keskusvaraston ja hoitotarvikkejakelun prosessin tehostaminen	10 000	10 000	10 000	Toteutui yli tavoitteen			Varaston kiertonopeus kasvoi, jonka seurauksena varaston arvo väheni. Varaston arvo 31.12. oli 24 000 euroa. Varaston arvo väheni edellisestä vuodenvaihteesta 40 000 euroa.
Tk-sairaalan matkustus- ja kuljetusmenojen vähennys	10 000	10 000	10 000	Toteutui yli tavoitteen			Matkustus- ja kuljetusmenot tilinpäätöksessä 30 300 euroa. 10 000 euron menovähennystavoite ylittyi 6 000 eurolla.
YHT.	130 000	130 000	130 000		100,0	100,0	

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Euro-tavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muut. sop.ohj.	Asian eteneminen
Sivistyspalvelut							
Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos	15 000	15 000	0	Toteutui osittain			Virkajärjestelyt ja nimikemuutokset toteutuneet. Päätökset on tehty. Säästövaikutukset tulevat vuodesta 2023 alkaen.
Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20 h/viikko, tulolisäys	63 000	26 000	26 000	Toteutui osittain			Toteutui 1.8.2022 alkaen. Sopeuttamisohjelmassa oleva summa on koko vuoden tulojen lisäys. Vuodelle 2022 kohdistui 26 000 euroa. Alkuperäisen sopeuttamisohjelman euro-määrä todettiin liian suureksi muutostalousarviossa. Vuodella 2023 on loppuosa sopeuttamistavoitteesta. Toteuma oli 26 000 euroa.
Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	145 000	145 000	145 000	Toteutui			Toteutui. Euroissa viiden kuukauden säästö.
Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaaminen	12 500	12 500	12 500	Toteutui			Toteutui 1.8.2022 alkaen. Euroissa viiden kuukauden säästö.
Kirjastoautopalvelujen lopettaminen	25 000	25 000	20 200	Toteutui osittain			Kirjastoauton myynnin aiheuttama toiminnallisten menojen vähennys toteutui osittain. Auton myyntitulo 27 500 euroa ei ole mukana tässä luvussa. Menojen vähennys oli 20 200 euroa. Kirjaston nettomenot tilinpäätöksessä n. 540 000 euroa ilman kirjastoauton myyntituloa.
YHT.	260 500	223 500	203 700		78,2	91,1	

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurotavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muut. sop.ohj.	Asian eteneminen
Elinympäristöpalvelut							
Tonttikauppa - vaikutus toimintakatteeseen, myyntivoittoa lisäys	40 000	40 000	40 000	Toteutui yli tavoitteen			Asuintontteja on myyty vuoden alusta 9 kpl 298 000 eurolla ja yritystontteja 6 kpl 252 700 eurolla. Vaikutus toimintakatteeseen myyntivoittona 325 300 euroa (kauppahinta vähennettynä tasearvolla). Alkuperäisessä talousarviossa myyntivoitto oli 50 000 euroa, sopeuttamisohjelmassa korotettiin 90 000 euroon.
Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot	200 000	200 000	0	Ei toteutunut			Siirtyi tuleville vuosille. Hollitien alueen kattavan viitesuunnitelman ja kaavamuuoksen valmistelu aloitettiin. Hämeenkyrönväylän korvaukset ennakoidaan tulevan 2023. Kunnan rakentamattomien tonttien myynti käsitellään 2023.
Lämpötilan laskeminen palvelurakennuksissa yhdellä asteella	10 000	0	0	Ei toteutunut			Sähkön ja lämmityksen kulut ylittivät talousarvion energiahintojen nousun vuoksi. Alkuperäisessä talousarviossa 1 233 000 euroa, muutostalousarviossa 1 644 000 euroa, toteuma 1 915 000 euroa.
Lupapalveluiden taksat tarkistetaan, tulolisäys		17 300	0	Ei toteutunut			Muutostalousarviossa taksojen tulotavoitetta nostettiin 17 300 eurolla eli sopeuttamisohjelmaa enemmän. Lautakunta korotti lupapalveluiden taksoja 10 % 1.6. alkaen, mutta tavoitteeseen ei silti päästy. Syynä oli yleinen taloustilanne, joka vaikutti rakentamishankkeiden käynnistymiseen. Tulot talousarviossa 165 400 euroa, toteutui 138 000 euroa, tulot alle talousarvion 27 400 euroa.

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Euro-tavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muut. sop.ohj.	Asian eteneminen
Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan vastaamaan lain-säädännön vaatimusta. Erityisesti perusmaksua korotetaan.	10 000	10 000	10 000	Toteutui			Lautakunta korotti vesihuoltolaitoksen perusmaksua 5 % 1.10. Arvioitu lisä tuloihin jatkossa 5 000 euroa/v. Lautakunta korotti vesihuoltolaitoksen ja huleveden perusmaksua ja jäteveden perusmaksua 5 % 1.10. Arvioitu lisä tuloihin jatkossa 11 000 euroa/v. Tulot alkuperäisessä talousarviossa 2,2 milj. euroa, toteutui 2,35 milj. euroa. Tulosten lisäys 162 000 euroa. Lisäyksestä kaikki ei johdu taksojen korotuksesta. Taksan korotuksen vaikutusta ei voi suoraan laskea.
YHT.	260 000	267 300	50 000		19,2	18,7	
Sopeuttamisohjelman sisältämät menovähennykset ja tulolisäykset yhteensä	668 000	638 300	399 400		59,8	62,6	

Sopeuttamisohjelman toteutumista arvioitaessa ei kannata ottaa mukaan kiinteistöveroselvitykseen varattua määrärahaa, sillä se ei kulunut kokonaan ja käyttämättä jäänyt menomääräraha vääristä sopeuttamisohjelman käyttötalousmenoja vähentävän tuloksen. Tässä kuitenkin laskelma, jossa on kaikki kohteet mukana. Alkuperäisen sopeuttamisohjelman luvusta 618 000 euroa on poistettu valtuuston huhtikuussa poistama Kelan sakkomaksu 50 000 euroa.

Kiinteistöveroselvitys, menoli-säys, koko määräraha ei kulu-nut	-100 000	-100 000	-40 000	Toteutui osittain	40,0	40,0	Hanke ei edennyt niin nopeasti, kun sopeutta-misohjelmaa tehtäessä suunniteltiin. Vuoden 2022 aikana ehdittiin käydä läpi 523 raken-nusta 260 kiinteistöllä. Kulut noin 40 000 eu-roa. Kiinteistöverotuoton lisäys noin 20 000 euroa vuodessa vuoden 2022 inventointien osalta. Hanke jatkuu.
Sopeuttamisohjelman sisäl-tämät kaikki kohteet, nettovaikutus yhteensä	568 000	538 300	359 400		63,3	66,8	

Alkuperäisen helmikuussa hyväksytyn sopeuttamisohjelman nettovaikutus oli 618 000 euroa. Sopeuttamisohjelmassa hyväksytyistä keinoista jä-tettiin toteuttamatta valtuuston huhtikuussa päätöksellä 50 000 euron Kelan sakkomaksujen alentaminen. Tämä menojen vähennys oli mukana jo alkuperäisessä talousarviossa 2022 ja se jäi epähuomiossa mukaan sopeutusohjelmaan. Sopeuttamisohjelman perusteluissa säästö oli laskettu vuoden 2020 menotasosta. Vuoden 2022 talousarvioluku oli jo valmiiksi tämän säästötavoitteen mukainen. Tämän vähennyksen jälkeen sopeut-tamisohjelman tavoite oli 568 000 euroa.

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisoh-jelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, eu-roa	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.
Alkup. sopeutus yht. koko kunta	618 000	359 400	58,2

Seuraavalle vuodelle siirtyvät sopeuttamisohjelman kohteet

- Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos 15 000 euroa toteutuu vuodesta 2023 alkaen
- Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot 200 000 euroa siirtyi toteutuvaksi vuodesta 2023 alkaen

Sopeuttamisohjelman toteutumisprosentti

Laskentatapa	Toteutumisprosentti
Alkuperäisen sopeuttamisohjelman 618 000 euron toteutuminen - tämä vertailu ei ole sikäli järkevää, että huhtikuun valtuusto korjasi ohjelmaa vähentämällä siitä 50 000 euroa Kelan sakko-maksuja - lisäksi luvussa mukana oleva 100 000 euron menolisäys ei toteutunut kokonaan	58,2
Menovähennykset ja tulolisäykset verrattuna alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan 668 000 euroa - eli tässä ei mukana menolisäystä, eli kiinteistöveroselvitystä - luvusta on poistettu 50 000 euroa huhtikuun valtuuston päätöksellä Kelan sakkomaksuja - sopeuttamisohjelman toteutumisluku tässä laskelmassa 399 400 euroa	59,8
Menovähennykset ja tulolisäykset verrattuna muutettuun sopeuttamisohjelmaan 638 300 - sisältää kaikki muutostalousarvioissa olleet kohteet - mukana ei ole kiinteistöveroselvitysmenoja	62,6

Puhuttaessa sopeuttamisohjelman toteuttamisprosentista käytämme lukua 60, sillä se kuvaa riittävällä tarkkuudella ohjelman toteuttamista.

Eurottamattomat sopeuttamisen keinot	
Pikkusillan myyminen	Toteutui. Kohde on myyty Huutokaupat.com:n kautta hintaan 66 050 euroa vuoden 2023 puolella.
Niementien paloaseman myyminen	Toteutui. Niementien paloasema myytiin Huutokaupat.com:ssa hintaan 144 444 euroa. Myyntivoitto 84 000 euroa.
Siljantien paloaseman myyminen	Ei toteutunut. Siljantien paloaseman nykyisen vuokralaisen sopimus päättyi syyskuussa. Kohde on osa sataman alueen kehittämiskokonaisuutta ja ikivanhan paloaseman kohtalo ratkeaa kaavoituksessa.
Muu myytävä omaisuus: pellot	Vuokrapellot on kartoitettu. Valmistelu jatkuu kaavatoimikunnassa vuonna 2023.
Hallinnon tukipalvelutiimi	Toteutui. Palvelujohtajat valmistelivat hallitukselle raportin asian valmistelusta. Hallitus totesi, että valmistelua ei jatketa.
Vapautuvan perheohjauksen toimenkuvajärjestely	Toteutui. Kunnanhallitus perusti hyvinvointikoordinaattorin viran, toimenkuva tehtiin. Perheohjausta ei enää järjestetä varhaiskasvatuksessa. Hyvinvointikoordinaattori aloitti 1.12.2022.
Rehtoreiden kollegiaalisen johtajuuden purku	Toteutui. Johtava rehtori on nimitetty.
Perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta	Sivistyslautakunta teki kilpailutuksen. Yhtään tarjousta ei saatu. Päätettiin järjestää toistaiseksi omana toimintana.
Kirjastoauton myyminen	Toteutui. Kirjastoauto myytiin hintaan 27 500 euroa.
Yksityisten omistamien ja kaavoitettujen asuntotonttien myyntiin saaminen	Toteutui. Yksityisten omistamat kaavoitetut asuntotontit löytyvät kunnan myytävät tonttisivuilta.

Sopeuttamisohjelman toteutuminen 2023

(tämä osa on suoraan vuoden 2023 tilinpäätöksestä)

Sopeuttamisohjelman raportointi tehdään yhteenvetotaulukkomuodossa. Tähän on koottu kaikki vuodelle 2023 kuuluvat sopeuttamisohjelman kohteet ja kerrottu, kuinka sopeuttaminen on toteutunut. Tässä taulukossa seurataan vain sopeuttamisohjelman toteuttamista, ei talousarvion toteutumista muuten.

Jokaiseen keinoon on kirjoitettu toteutui / toteutui osittain / tai ei toteutunut. Jos toteutus siirtyi tuleville vuosille, se mainitaan, mutta ei selosteta tarkemmin, koska asia ei koske vuotta 2023. Sopeuttamisohjelman tulevien vuosien toteutuminen selostetaan osavuositarkastuksissa ja tulevissa tilinpäätöksissä. Sopeuttamisohjelman toteutuminen on selostettu lisää palvelualueiden omissa osuuksissa.

Ohjeet sopeuttamistaulukon lukemiseen:

- sarake 1, sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2023 kohteet
 - tähän on listattu kaikki sopeuttamisohjelmassa vuodelle 2023 kuuluvat kohteet
- sarake 2, alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2023, euroa
 - tässä sarakkeessa on alkuperäisen sopeuttamisohjelmaan kuuluvien kohteiden eurotavoitteet
- sarake 3, vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2023, euroa
 - tässä sarakkeessa on muutostalousarvioissa tehty muutokset, tämän sarakkeen luvuista on tullut muutosten myötä sopeuttamisohjelmasta vuoden 2022 aikana seurattava versio
- sarake 4, sopeutuksen toteutuminen, euroa
 - tässä sarakkeessa on toteutuneet eurot sopeuttamisohjelmaan verrattuna, ei siis aiheeseen liittyvä tilinpäätöksessä oleva toteumaluku
- sarake 5, eurotavoitteen toteutuminen
 - toteutui/toteutui osittain/ei toteutunut tarkoittaa tässä sopeuttamisohjelman eurotavoitteen saavuttamista
- sarake 6, toteuma% vrt. alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan
 - sopeuttamisohjelman toteuma verrattuna alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan, eli verrataan sarakkeita 2 vrt. 4
- sarake 7, toteuma% vrt. vuoden aikana muutettuun sopeuttamisohjelmaan
 - sopeuttamisohjelman toteuma verrattuna muutettuun sopeuttamisohjelmaan, eli verrataan sarakkeita 3 vrt. 4
- sarake 8, asian eteneminen
 - tässä sarakkeessa on esitetty lisätietoja sekä joissain tapauksissa aiheeseen liittyvä tilinpäätöksessä oleva toteumaluku

1	2	3	4	5	6	7	8
Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2023 kohteet	Alkuperäinen sopeutusohjelma 2023, euroa	Muutettu sopeutusohjelma 2023, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurota-voitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muutettu sop.ohj.	Asian eteneminen
Hallintopalvelut							
Hallinnon tukipalvelutiimin perustaminen sote-uudistuksen yhteydessä, keskitetyt toimistopalvelut	50 000	0	0	Ei toteutunut			Tukipalvelutiimistä tehtiin hallitukselle 2022 erillinen selvitys. Hallitus totesi asian loppuunkäsittelyksi ja sopeuttamisohjelman säästötavoite toteutetaan nykyisen organisaation puitteissa mainittua aikataulua pidemmällä ajalla hallitusti.
Osallistuvan budjetoinnin rahoitus				Toteutui			Toteutui edelleen vuonna 2023.
Kiinteistöveroselvitys kiinteistöveropohjan kasvattamiseksi, lopullinen lisätulovaikutus 300 000 – 400 000 euroa/v.	0	0	0	Toteutui			Selvitystä tehtiin. Työ eteni suunnitellusti. Vuodelle 2024 ja 2025 jäi vielä tekemistä.
Demokratia	3 000	3 000	3 000	Toteutui			Kokoukset ja koulutukset toteutuivat pääasiassa läsnäolotapaamisina. Valtuuston kokous 9.10. ilman palkkiota
YHT.	53 000	3 000	3 000		5,7	100,0	

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2023 kohteet	Alkuperäinen sopeutusohjelma 2023, euroa	Muutettu sopeutusohjelma 2023, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurota-voitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muutettu sop.ohj.	Asian eteneminen
Sivistyspalvelut							
Rehtoreiden kollegiaalisen johtajuuden purku				Toteutui			ei merkittäviä vaikutuksia
Elämänlaatupalveluissa organisaation muutos				Toteutui			ei merkittäviä vaikutuksia
Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos	15 000	15 000	15 000	Toteutui			Päätöksenteko toteutui 2022. Kolmannen päiväkodin johtajan palkkavaraus puuttuu varhaiskasvatuksen henkilöstökuluista talousarviossa 2023
Perhepalveluiden ja soten jälkeisen ajan toimenkuvajärjestely (noin 50 %: n lisäys toimenkuvaan) ilman uuden vakanssin perustamista.		-11 000	-11 000	Toteutui			Hyvinvointikoordinaattorin palkkakulut pysyvästi sivistyspalvelujen talousarviossa. Palkanlisäys siirrettyyn vakanssiin 11 000 euroa
Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20h/viikko		37 000	17 000	Toteutui osittain			Arvioitu tulonlisäys on otettu huomioon varhaiskasvatuksen tuloissa ta 2023. Lakisääteisten muutosten vuoksi tulokertymässä on useita muutoksia, kunkin vaikutuksen erillinen eurovaikutus tuloihin vaikeasti osoitettavissa.
<i>Lasten alenemasta ja päivähoiton käytön muutoksesta johtuva henkilöstön tarpeen muutos</i>				Ei toteutunut			Lapsimäärän alenema ei vaikuta vielä henkilöstötarpeeseen. Päivähoidon käyttö pikemminkin lisääntymässä maksurajojen muutosten vuoksi (useammalla maksuton varhaiskasvatuspalvelu)
Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	145 000	145 000	145 000	Toteutui			14 määräaikaisen koulunkäynninohjaajan vähentäminen perusopetuksessa: Päätöksenteko toteutui 2022. Palkkavaraukset puuttuvat perusopetuksen henkilöstökuluista talousarviossa 2023

Esiopetuksen siirrosta johtuva poistuman kasvu vuoteen 2030 mennessä jopa 10 htv.				Ei toteutunut			Esiopetuksen siirrosta ei seuraa poistuman kasvua perusopetuksessa eikä varhaiskasvatuksessa.
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ulkoistaminen				Ei toteutunut			Toiminta kilpailutettiin keväällä 2022, ei saatu yhtään tarjousta. On järjestetty omana toimintana lukuvuonna 2022-2023.
Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaaminen	17 500	17 500	17 500	Toteutui			Päätöksenteko toteutui 2022. Palkkavaraus puuttuu perusopetuksen henkilöstökuluista talousarviossa 2023
Kirjaston aineistomäärärahan leikkaaminen määräaikaista	10 000	10 000	10 000	Toteutui			Vähennys talousarviossa 2023, palautus talousarviossa 2024
Kirjaston henkilöstömäärä, aukioloajat	40 000	40 000	40 000	Toteutui			1 htv:n vähennys kirjastosta 1.1.2023 alkaen. Ei vaikutusta aukioloaikoihin.
Sasky-ratkaisun vaikutus				Toteutui			Kansalaisopiston ostopalvelu 170 000 euroa, talousarviovaraus 305 000 euroa.
YHT.	227 500	253 500	233 500		102,6	92,1	

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2023 kohteet	Alkuperäinen sopeutusohjelma 2023, euroa	Muutettu sopeutusohjelma 2023, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurota-voitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muutettu sop.ohj.	Asian eteneminen
Elinympäristöpalvelut							
Tonttikauppa - vaikutus toimintakatteeseen	100 000	100 000	82 600	Toteutui osittain			
Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot	250 000	250 000	241 600	Toteutui osittain			Rakennusoikeuden myyntitulot eivät toteudu Hämeenkyrötalohankkeen ja Hollitien kaavoituksen tilanteen takia eli ne ovat vielä kesken. Ely on maksanut kunnan tilille Hämeenkyrönväylän korvauksia 625 000 euroa. Tästä summasta korkoja on 120 000 euroa. Voitto-osuutta tasearvojen jälkeen on 123 000 euroa. Yhteensä korkotulo ja voitto-osuudet ovat tulosvaikutteisia 241 600 euroa.
Ateria- ja puhtauspalveluissa ei täytetä vapautuvia vakansseja.	30 000	30 000	30 000	Toteutui			
Henkilöstöruokailun järjestämisestä luopuminen	25 000	25 000	25 000	Toteutui			
Lämpötilan laskeminen palvelurakennuksissa yhdellä asteella	10 000	10 000	0	Ei toteutunut			Energian alkuvuoden hintojen nousun vuoksi.
Kiinteistöjen myynti, ylläpitokulujen poistuminen (Pikkusilta)	30 000	30 000	30 000	Toteutui			Pikkusillan kauppahinta 52 000 euroa.
Henkilöstövaikutus	30 000	30 000	30 000	Toteutui			Eläköitymisten kautta.
Vuokrat, menojen vähentäminen	35 000	35 000	0	Ei toteutunut			
Vuokratulojen lisääminen	465 000	3 800 000	3 507 000	Toteutui osittain			Hyvinvointialueelta saadut vuokratulot.

Lupapalveluiden taksat tarkistetaan	8 000	8 000	0	Ei toteutunut			Tarkoituksena oli yhtenäistää ja tarkastaa maa-aineslupatakoja sekä ympäristölupamaksuja, mutta yllättävien henkilöstömuutoksien vuoksi tämän valmistelu siirtyi vuodelle 2024.
Uusitaan valaistusta led-valoilla toimivaksi. Valojen säätö tulee mahdolliseksi.	10 000	10 000	10 000	Toteutui			Valaisimia vaihdettiin noin 150 kpl Sähköä säästyy arviolta 90 000 kwh/vuosi.
Kelan sakkomaksujen alentaminen tasolle 36 euroa/asukas	50 000	20 000	0	Ei toteutunut			Lisämääräraahatarve oli 160 000 euroa
Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan vastaamaan lainsäädännön vaatimusta. Erityisesti perusmaksua korotetaan.	10 000	10 000	16 319	Toteutui			
Uudistetaan vesihuoltolaitoksen taksarakenne kattamaan myös rakentamista ja liitostöitä	15 000	15 000	0	Ei toteutunut			Taksarakenteen uudistaminen tehdään vuonna 2024 yhdessä yleisten toimitusehtojen päivittämisen kanssa.
YHT.	1 068 000	4 373 000	3 972 519		372,0	90,8	
Sopeuttamisohjelman sisältämät menovähennykset ja tulolisäykset yhteensä	1 348 500	4 629 500	4 209 019		312,1	90,9	

Sopeuttamisohjelman toteutuminen 2024

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2024 kohteet	Alkuperäinen sopeutusohjelma 2024, euroa	Muutettu sopeutusohjelma 2024, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurotavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muuttettu sop.ohj.	Asian eteneminen
Hallintopalvelut							
Hallinnon tukipalvelutiimin perustaminen sote-uudistuksen yhteydessä, keskitetyt toimistopalvelut	100 000	0	0	Toteutui osittain			Eurosäästöä ei voinut kohdentaa millekään palvelualueelle. Tukipalvelutiimistä tehtiin hallitukselle erillinen selvitys. Hallitus totesi asian loppuun käsitellyksi ja sopeuttamisohjelman säästötavoite toteutetaan nykyisen organisaation puitteissa sopeuttamisohjelmassa mainittua aikataulua pidemmällä ajalla hallitusti. Osa säästöstä on jo toteutunut.
Osallistuvan budjetoinnin raha pois.	0	0		Toteutui			Raha oli pois koko sopeuttamisohjelmakauden.
Kiinteistöveroselvitys kiinteistöveropohjan kasvatamiseksi, lopullinen lisätuloaikutus 300.000 - 400.000 €/v.	100 000	-200 000		Toteutui			Selvitystä ei saatu tehdyksi sopeuttamisohjelman toteuttamisen aikataulussa. Viimeinen osa jäi vuodelle 2025. Lopullinen tuottolaskelma voidaan tehdä vasta vuonna 2026. Nyt jo tiedetään, että tämä on ollut kannattava työ, jolla on lyhyt takaisinmaksuaika.
YHT.	200 000	-200 000	0		0,0 %	0,0 %	

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2024 kohteet	Alkuperäinen sopeutusohjelma 2024, euroa	Muutettu sopeutusohjelma 2024, euroa	Sopeutuksen toteutumisen, euroa	Eurotavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muutettu sop.ohj.	Asian eteneminen
Sivistyspalvelut							
Päiväkotien johdon virka-järjestelyt ja nimikemuutos	0	0	0	Toteutui			Yhden johtajan irtisanominen ja kahden varajohtajan tehtäväkuvien muutokset: netto-vaikutus edelleen varhaiskasvatuksen talousarviossa
Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20 h/viikko	0	0	0	Toteutui			Arvioitu tulonlisäys huomioitu varhaiskasvatuksen tuloissa ta 2023. Vaikutus hävinnyt lakisääteisten maksumuutosten myötä.
Lasten alenemasta ja päivähoidon käytön muutoksesta johtuva henkilöstön tarpeen muutos	30 000	0	0	Ei toteutunut			Ei toteutunut sopeutusohjelmakaudella. Vaikka varhaiskasvatuksessa olevat ikäluokat ovat jo pienentyneet, palveluun osallistumisaste on noussut muun muassa maksumuutosten seurauksena. Lasten määrän alenemasta seuraavat toiminnan supistukset alkavat vasta syksystä 2025 varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.
Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	30 000	0	30 000	Toteutui			Päätöksenteko toteutunut syksystä 2022 alkaen. Eurovaikutukset perusopetuksen talousarviossa.
Perusopetuksen ryhmäkojen tasaaminen	50 000	0	12 700	Toteutui osittain			Päätöksenteko toteutunut, eurovaikutukset perusopetuksen henkilöstökuluissa. Seuraavat tasaukset syksystä 2025.
Aineistomääräraha	-10 000	0	0	Toteutui			
Sasky-ratkaisun vaikutus	20 000	0	20 000	Toteutui			Kansalaisopiston toimintakulut viimeisenä normaalivuonna ennen koronaa 360 000 euroa, kuntaosuus SASKY:n palveluista 180 000 euroa
YHT.	120 000	0	62 700		52,3 %		

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2024 kohteet	Alkuperäinen sopeutusohjelma 2024, euroa	Muutettu sopeutusohjelma 2024, euroa	Sopeutuksen toteutumisen, euroa	Eurotavoitteen toteutuminen	Toteuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muutettu sop.ohj.	Asian eteneminen
Tonttikauppa - vaikutus toimintakatteeseen	340 000	250 000	198 069	Toteutui osittain			Kerrostalo- ja rivitalotonttien sekä yritystonttien myynti ei lähtenyt odotetusti käyntiin. Omakotitonttien myyntiin panostettiin. Kunta kartoitti peltoja, jotka laitettiin myyntiin, mutta myynti ei tuottanut tulosta.
Ateria- ja puhtauspalveluissa ei täytetä vapautuvia vakansseja.	30 000	30 000	30 000	Toteutui			
Tilapalvelut, henkilöstövaikutus	30 000	30 000	30 000	Toteutui			Työmaainsinöörin vakanssi jätetty täyttämättä.
Lupapalveluiden taksat tarkistetaan	7 000	0	0	Ei toteutunut			Rakentamislain muutoksen myötä rakennusvalvonnan taksat päivitettiin Elinympäristölautakunta 10.12.2024 §122. Maankäytön- ja mittauspalveluiden maksut päivitettiin 5.11.2024 §106. Rakentamisalan suhdanteet laskivat ja rakentaminen pysähtyi.
Uusitaan valaistusta led-valoilla toimivaksi. Valojen säätö tulee mahdolliseksi.	10 000	5 000	5 000	Toteutui			
YHT.	417 000	315 000	263 069		63,1 %	83,5 %	
MENOVÄHENNYKSET JA TULOLISÄYKSET YHTEENSÄ	737 000	115 000	325 769		44,2 %	283,3 %	